

Pe scurt

Viitoarea premieră a „Teatrului din Sărindar” nu va fi, așa cum au anunțat toate revistele de specialitate: „Pescuitorii de balene”.

Piesa lui Carlo Veneziani „Deschideți ferestrele” care se va prezenta în curând pe scena Teatrului Municipal, cu d-na Lucia Bulandra și d. Sorceanu în rolurile principale, este tradusă de d. Ion Frumzești.

Comedia „Sgâlta” care se va prezenta în curând pe scena Teatrului „Muncă și Lumină” este scrisă de d. col. Ionescu Morle, după o idee din cunoscutul roman „Măi oncle et mon curé” al lui Jean de la Brète.

O noutate care îl va surprinde pe cetitorii noștri: Spre sfârșitul viitoarei stagiuni va lua ființă o nouă companie teatrală. Numele celor trei noi directori asociați: d-nii Mihai Popescu, Radu Beligan și Marcel Anghelescu.

MARCEL ANGHELESCU

Nu este un simplu proiect ci un fapt aproape împlinit. Iar vedetele feminine ale trupei, bănuim că vi le închipuiți și dumneavoastră: Nineta Gusti și Pifi Harand.

Dulce limbă românească! Iată ce titlu cetim în ultimul număr al revistei Cortina: „Onomastica lui George Vraca”.

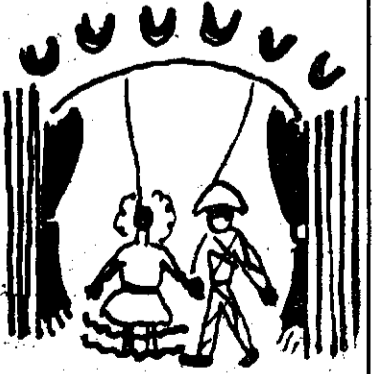
Titlul este scris cu litere de-o scoțioapă. Și este vorba de „onomastica” de 25 ani de teatru, a lui George Vraca.

După marea biruință a d-lui Fernando de Crucciatti, cu „Mirra” de Alfieri, așteptăm cu nerăbdare o nouă piesă pusă în scenă de eminentul director de scenă italian. Nădăjduim că așteptarea noastră să nu fie de prea lungă durată. Nu degeaba se numește rubrica noastră: „Pe scurt”.

Marele merit al d-lui Soare Z. Soare, directorul de scenă al piesei „Ultima noapte” este acela că a izbutit s-o prezinte în condiții excelente pe tânăra actriță Mimi Botta, interpreta principală a piesei. Nu ne împăcam, însă, cu chipul în care d-l S. Z. S. a înțeles să prezinte pe scenă visul fetei tuberculoase, Agnes. N'am remarcat nici-o deosebire între gesturile actriței în tablourile care se petreceau în viața de toate zilele și acelea care se petreceau în vis.

Pe scena cinematografului „Paradis” (fost „Roxy”) au început să se prezinte spectacolele trupei A. B. C.

Primul spectacol: un fel de comedie-revistă, „Frumoasa Elena” în 3 tablouri și... 40 de minute. În prologul revistei, actorul Groner declară în versuri că „publicul e prost și înghite ori-

ce”. Și, pe urmă, ceilalți actori se străduiesc să arate că George Groner are dreptate.

Portret la 25 ani Ce ne place la... ECRAN Mai pe larg

GEORGE VRACA

Iată-l pe George Vraca la un pătrar de veac de viață zămisărită de el între rampă și rîvăli; în ciuda celei mai chinuitoare dărmări care nu-ți lasă decât mulțumirea că-ți-ai făcut datoria, George Vraca respiră același aer din primii ani de conservator.

El, prea bine, nu se regăsește în mijlocul generației lui, ci furat la brațul tineretii actoricești, asediază alături de ea, mereu ca în primii ani, Casa Noastră. Casa frunților înalte din teatrul românesc; Casa sprijinită de umerii lui Gr. Mamoiescu, Const. Notara, Aristide Demetriade!

Și porțile ei s'au deschis cu mult în urmă... Umbrele marilor pieciori s'au iluminat și pragul Casei s'a lăsat trecut

GONG

SĂRBĂTORIREA

Lui George Vraca ne indeamnă, după atâtea elogii semnate de fruntașii serisului românesc și după discursurile ce am ascultat, să aducem aminte cetitorilor acestei rubrici de câte ori ne-am silit să dovedim aci că teatrul nu și-a putut îndeplini înalta lui misiune, decât în epocile în care a fost slujit de actori excepționali.

Numai când un actor s'a făcut iubit până la idolatrize de public, numai atunci, din mijlocul acestei adorațiuni a mulțimii, a sporit și puterea teatrului. George Vraca nu este — cum spun unii — „un răsfățat”.

Este în el o putere dominantă, care-l așază în conștiința publicului, dincolo de întâmplare și de capricii.

El stăpânește o epocă. Iată pentru ce tineretea lui George Vraca, ne bucură cât și biruința lui.

E un semn că epoca sa va dăim încă multă vreme, așa în cât gloria actorului să devie gloria Teatrului Românesc.

ECRAN A. B. C.

este o nouă formulă de teatru pe care d. Sică Alexandrescu o va experimenta pe scenele unor mari cinematografe din Capitală.

Spectacolele de musik-hall în pauzele filmului, sunt foarte apreciate în alte țări.

La noi, din păcate, cu rare excepții, pauzele filmului au prilejuit cele mai naive și mai vul-

Cercurile lui Arhimede

(Urmare din pag. 1-a)

Renan însuși își are un premegător în Plutarh, care de asemenea credea că omul nu e ca o plantă, făcută pentru a rămâne mobilă și care să-și aibă rădăcinile înfrupte numai în solul în care s'a născut. Socrate, în închiisoare, își destăinuie credința că înfruptarea nu poate fi atinsă fără o continuă detașare de viață, de implacabile felurite ale acesteia.

de acest Nevv care este George Vraca.

Totuși, protegul fiind de pereții cari încunună, Vraca își lipsește zi de zi obraji de răsuful publicului care îl cere să se dăruiască cu tot prisosul adus din Casa Noastră. Poate George Vraca dacă nu și-ar descăsa în fiecare seară cu atâtea dărmate sufletul plin de potențialități îngăduite doar celor mulți, ar fi cel mai trist om întâlnit cândva.

De aceea, nu știu dacă publicul în acea seară de întâi lunea a simțit un tremur de descărcare a sfintei bumătăți creietoare pe chipul vîguros care mereu trează al aceleia care nu era de data aceasta decât Omul Vraca. Oare nu s'a făcut înțeles de către cel din sală prin scîlțirea unor ochi de copil emoționat, că pentru el, al 26-lea an de teatru nu este decât un început?!

Al 26-lea an de respire a bunurilor care au crescut timp de un pătrar de veac. Căci în teatru aduni pe fece zi, ca să risipești în două ore frecote intens.

George Vraca la 25 ani de teatru — trăiți mereu cu pașunea celor douăzeci de ani înainte de începutul! — este reventicidat pe drept de către actorii tineri; pentru harul dat de Cel de Sus, pentru credința pe care o păstrează în arta pe care o face, pentru iubirea cu care se dăruiește, pentru tineretea lui vesnică!

George Vraca are abia 25 ani de viață în teatru!

N. A. L. T.

gare expediții. Programele revuistic din cinematografele Capitalei au făcut cel mai prost serviciu teatrului românesc.

Noutatea ce ne făgăduiește azi d. Sică Alexandrescu, în cadrul unei activități dirijate de conducătorii societății Cooperative „Filmul Românesc”, va avea darul să provoace odată cu interesul publicului și o revizuire a programelor teatrale din celelalte cinematografe cari nu fac parte din consorțiu.

În chipul acesta, se va ajunge treptat, după legile implacabile ale concurenței, la un anumit nivel artistic, dela care nu-și va mai putea îngădui nimeni să coboare.

CAROL AL III-lea

și Anna de Austria, este o comedie de Mannfried Rössner, descoperită de Ion Aurel Mamoiescu. Aplaudată pe toate scenele germane, „Carol al III-lea și Anna de Austria”, nu aduce în scenă un conflict istoric ci unul... amoros.

Personajii sunt, ca și în „ADAM ȘI EVA”, numai doi.

Iată pentru ce socotim că succesul de curiozitate pe care îl va provoca noul afiș, lansat de Ion Aurel Mamoiescu, va aduce după el și succesul scontat de tânărul și neastămpăratul descoperitor al pieselor în 2 persoane și dacă în rolul „Annei de Austria” va apărea, așa cum ni s'a spus, d-na Elvira Godeanu, succesul va fi deplin și, se înțelege, fructuos.

S. D.

Credem că orice spectator îl admiră pe maestrul Bulfinški.

Notă admirăm și îl iubim. Îl admirăm pentru că este un „domn”, atât pe scenă, cât și în viața de toate zilele. Și îl iubim, pentru că l-am văzut interpretând cândva rolul lui Faust.

RADU BELIGAN

Mai ales ne farmecă inconștiența lui. Pe semne că nu s'a privit nici-odată într-o oglindă și nu și-a ascultat glasul, atunci când s'a hotărât să se facă actor.

Și pentru că avea ceva ce nici în oglindă nu se putea zări și nici cu urechea nu se putea auzi, pentru că avea talent, Radu Beligan, urful, a fost primul învingător din această tânăra generație de băieți frumoși.

PUIU LANCOVESCU

Din păcate, sunt foarte mulți oameni cari îl admiră pe Lancovescu pentru măiestria cu care știe să „tapeze” lumea de bani și pentru „șuetele” pe cari le dă prin cafenele. Acești oameni se duc foarte rar la teatru. Acești oameni nu l-au văzut pe Lancovescu în „Impăratul”. Căci atunci l-ar admira pentru un singur motiv: Pentru că Lancovescu și pe scenă e un mare actor. Iar ei nu cunosc decât actorul din viață.

BIRLIC

Birlic ne place pentru că ne face să rădem și mai ales, pentru că pe urmă ne dă ocazia să-l înjurăm. Oricât vi s'ar părea de paradoxal, trebuie să recunoașteți și dumneavoastră că după ce ați ajuns pe sub scaune de prea mult răf, asistând la strâmbăturile omulețului Birlic, odată ești din sală de spectacol v'afi adus aminte că sualeți esteți și ați strâmbat, din nou, declarând că actorul care v'a făcut să rădeți e un „cabotin”.

BIRLIC

Inițiative din cele mai ferice ale Ministerului propagandei naționale și „Filarmonei” au deschis larg porțile schimburilor muzicale româno-bulgare și al unei cunoașteri reciproce menite să aducă de sigur multe lucruri de seamă în viața culturală a celor două țări.

România și poate că, într-o și mai mare măsură Bulgaria, sunt din muzică, popoare foarte tinere. Sunt, în același timp, popoare cu excepțional de bogate și de caracteristice „zăcăminte” folklorice.

Vecinătatea lor imediată era, oricând, o condiție practică a stabilirii celei mai lenicioase a unor relații muzicale, din care, fiecare, n'am fi avut decât de câștigat.

Astăzi, apropierea dorită este în riguros curs de realizare. În mai puțin de două luni, orchestra simfonică regală bulgară și „Filarmonica” și-au făcut mari vizite muzicale de un răsunet neobișnuit de mare și însemnând succese și creare de atmosferă prietnică viitoarelor legături, a cărei continuitate va deveni firească, în cel mai îmbucurător grad.

Am comentat la vreme exemplare concrete ale orchestrei regale din Sofia, la București.

Nu stă în intenția noastră să facem aci o analiză a interpretărilor „Filarmonei” noastre la Sofia.

Măiestria atât de vie, atât de caldă, atât de cuceritoare, la farse și să se dedice teatrului serios... Și atunci Birlic ne va place numai pentru că este un comic într'adevăr de mare clasă.

ELIZA PETRĂCHESCU

O aciriță care nu e frumoasă a câștigat de partea ei, într-o singură stagiune, publicul bucureștean. Durerea ciudată care se desprinde din fiecare replică a

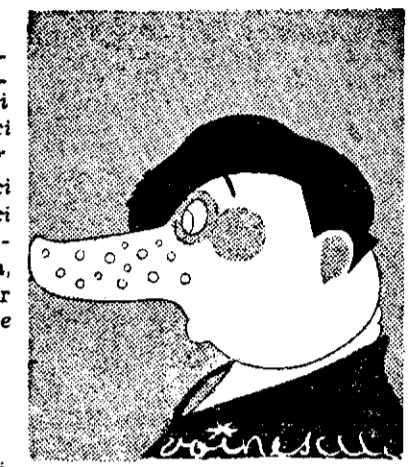
că numai preotului, care se dedică oarecum deschis, oficial, spiritului, i se mai concede azi să se sustragă obligațiilor omului comun. De altfel, în unele religii, ca în brahmanism, preoții sunt atât de diferențiați de ceilalți lume, încât s'au constituit în castă. Odnioară, s'mțul limitelor, al delimitării funcțiilor, era și în Europa mai acut decât azi. Aproape orice funcție umană se constituia în castă. Omul politic, nobilul, cavalerul, preotul, toți erau conștienți: de funcția lor oarecebită, de obligațiile lor diferite.

Ideologiile veacului al XIX-lea au suflat însă peste barierile existente, surpându-le. Ele au determinat de altfel pe intelectualul să-și afirme un timp cu orgoliu retragerea în turnul de fildeş, distanțarea nu de vulg, ci de participările lui. Aceasta, din cauză că ideologiile noi au lichidat contururile, au amestecat funcțiile. Iar lumea de rând a început să bată de zor la ușile de ivoriu, să solicite intelectualul, înfășurat în manta de purpură a orgoliului, s'o lapede, să adere. Aceiași oameni, aceiași lupători, aceiași invadatori, au venit să strice din nou aceleiași cercuri ale lui Arhimede. Și în cele din urmă turnul de fildeş s'a prăbușit sub asaltul mulțimii, scriitorii au descins în arena luptelor politice și sociale. Intellectul nu mai poartă azi făclia desinteresului, nu mai deține rolul de predica o altă religie decât a noastră, a temporalului. Astăzi, frumosul și justul sunt valori determinate de util. Intellectul predică pentru același fel de interese ca și omul comun, — activitatea lui stă sub semnul practicizmului și al particularismelor efemere. Și această activitate o fîndepînește cu entuziasm, pentru că el a devenit la fel de profan ca orice laic. Motivele acestei degradări au fost aflate în declinul culturii antice, în nevoia de certitudine, în creșterea spiritului de turmă, în preponderența politicului. De fapt, originea acestei situații noui tre-

ei, expresia chinuții a chipului Elizei Petrăchescu, aceștia ar fi unii din factorii succesului atât de iute dobândit de tânăra aciriță.

C. TĂNASE

Să nu spuneți că ceea ce vă place la Tănase e nasul. Tănase e mai mult decât un actor la care

să ne placă ceva. Tănase a ajuns un simbol. Așa că la Tănase ne place... Tănase. Întreg. neimbucurător.

ADRIANA NICOARA

Cronica muzicală

CONCERTELE „FILARMONICEI” LA SOFIA

a mai îngădul reveniri, cu acest prilej. Ceeace trebuie însă spus, spre marea laudă a tuturor celor care au luat parte la aceste concerte, este adevărată întrecere de sine care a cuprins, ca un val, pe fiecare din artiștii „Filarmonei”, sub imboldul răscolitor al maestrului Georgescu, apărut în cea mai emoționantă plinătate a darurilor d-sale animatoare de mare șef de orchestră.

Cu un număr de repetiții sporite, care va deveni apanajul fiecărui concert, mai târziu, când „Filarmonica” se va putea consacră numai concertului simfonic, cu ardore a tuturor „Filarmonei” a putut străluci, realment, la Sofia, impresionând, puternic chiar pe cei mai exigenți cunoașcători.

Vecinătatea lor imediată era, oricând, o condiție practică a stabilirii celei mai lenicioase a unor relații muzicale, din care, fiecare, n'am fi avut decât de câștigat.

Astăzi, apropierea dorită este în riguros curs de realizare. În mai puțin de două luni, orchestra simfonică regală bulgară și „Filarmonica” și-au făcut mari vizite muzicale de un răsunet neobișnuit de mare și însemnând succese și creare de atmosferă prietnică viitoarelor legături, a cărei continuitate va deveni firească, în cel mai îmbucurător grad.

Am comentat la vreme exemplare concrete ale orchestrei regale din Sofia, la București.

Nu stă în intenția noastră să facem aci o analiză a interpretărilor „Filarmonei” noastre la Sofia.

Măiestria atât de vie, atât de caldă, atât de cuceritoare, la farse și să se dedice teatrului serios... Și atunci Birlic ne va place numai pentru că este un comic într'adevăr de mare clasă.

O aciriță care nu e frumoasă a câștigat de partea ei, într-o singură stagiune, publicul bucureștean. Durerea ciudată care se desprinde din fiecare replică a

ROMEO ALEXANDRESCU

ACORD FAMILIAR

Prezentarea în cadrul matineelor duminicale a câtorva piese într'un act din repertoriul românesc va da posibilitatea publicului tânăr care asistă la aceste spectacole să cunoască opere dramatice superioare multora dintre piesele cari se prezintă pe prima noastră scenă în spectacolul seral.

Nu găsește de-o pildă, direcția Teatrului Național că acum ar fi momentul potrivit să se prezinte într'un astfel de matineu excelenta dramă într'un act: „Săptămâna luminată” scrisă de tânărul poet Mihail Șăulescu, mort pe front în războiul trecut?

Tinerii spectatori ar avea mult de câștigat, asistând la astfel de piese, decât aflând că George Vraca poartă în viața de toate zilele ochelari și că Ion Manu face calambururi.

În matineul de Duminică, trecut-am avut plăcuta surpriză să asistăm la piesa într'un act a d-lui Victor Ion Popa: Acord familiar.

VICTOR ION POPA

Autorul a știut să arunce o privire amuzată în viața aparent liniștită a unei familii care se pregătește să meargă la cinema. Acesta e pretextul acului domnului Victor Ion Popa.

Fiecare situație, fiecare replică ni-l trădează însă pe autorul care, în curând avea să scrie „Mușcata din fereastră”.

Publicul a aplaudat îndelung acest act care a dat prilej doamnei Victoria Mierlescu să dovedească ce mare nedreptate i s'a făcut, neîncercîndu-i-se în această stagiune nici un rol iar domnul Kirilov, vechiul regisor al Teatrului Național, prilejuindu-i un strălucit debut ca director de scenă.

Chipul în care domnul Kirilov a prezentat scena finală a piesei ne-a dovedit că dănsul are stoffă de autentic director de scenă.

În publicul numeros care a asistat la acest spectacol am remarcat numeroși scriitori, veniți în loja directorială să-l aplaude pe domnul Victor Ion Popa.

Unul, însă, a lipsit. Și acela a fost tocmal domnul Victor Ion Popa, autorul cu a cărui modestie ne-am obișnuit.

HAI-HUI

Cine vrea să-l vadă pe domnul Victor Ion Popa să nu se ducă la sărbătoririle duminicale dela Național. Acolo poate lumea să-l vadă pe domnul Aurel Șerbănescu sau pe doamna Sandra Corcorian.

Să se ducă oamenii visă-viș de Arsenal, la Teatrul Muncă și Lumină (ați auzit de el?) și li vor găsi acolo pe autorul lui „Velerim și Veler, Doamne”.

Într-o odăină de 1 metru pe 2, învățut de un fum gros de țigare și bănd mereu cafea dintr'o ceșcuță, domnul Victor Ion Popa lucrează.

Mal deranjați-vă puțin și intrați și în sala de spectacol. Vă va surprinde în chip plăcut ingenioasă punere în scenă a piesei scrisă în factură prandeliană de Cantini: „Hai-Hui”.

Tot așa cum veți aplauda cu tot entuziasmul pe mai puțin cunoscuți decât Mia Apostolescu actorii Cezar Rovințescu și Margareta Lascu.

TEATRU SERIOS

Sau, poate, n'o să vă placă spectacolul dela Teatrul „Muncă și Lumină”.

Anunți li voi da dreptate actorului V. Crețoiu care, întors dintr'un turneu cu piesa „Tragedia Dragostei” de Gunar Heiberg îmi apunea cu amărăciune în glas:

„Aș juca piesa asta și la București. Dar m'de frică să nu aibe succes, fiindcă e o piesă prea serioasă”.

Auziți, domnilor? Piesele serioase nu pot dobândi succes. Azi domnii Roman și Dinescu sunt autorii preferați al publicului bucureștean.

ION ȘTEFAN TRAIAN LALESCU

INFLUENȚE GERMANE ÎN LITERATURA ROMÂNĂ

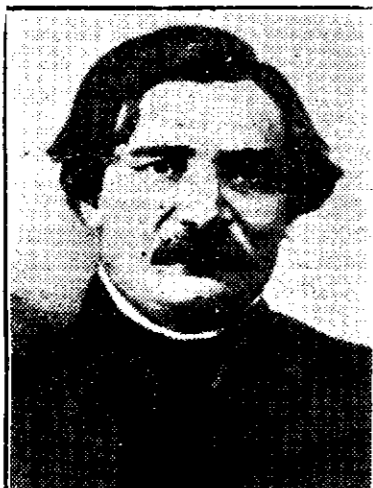
III

Constituțional, „Junimea” poartă, în mare măsură, amprenta societăților literare germane. Iași devin un fel de Weimar în care tronează, tutejar și jovial, însă clar și departe văzător în cele ale criticii, Titu Maiorescu, omul cugetării impasibile și al acțiunii hotărâte cănd trebuie să recurgă la ea.

DAR, FIINDCA

spiritul neobiectivat nu înseamnă încă valoare, junimismul pășesc și la manifestarea lor în public. Astfel în Martie 1887, apare primul număr din Convorbiri Literare, revistă care conștute o piatră de incercare și hotar pentru scrisul românesc și marchează un început. Până la Convorbiri, literaturii noastre îi lipsea aplicarea peste propriile ei taine. Esteticește considerate, operele produse până la critica vigoasă a lui Maiorescu, sunt mai degrabă o serie, impozantă ce-i drept, de izbucniri temperamendale; — izbucniri prea divers orientate și ca țel artistic și prea strident, — uneori chiar prea arbitrar orchestrale. În coincidență cu sudorile și strădanile conturării noas-

tre politice și sociale, literatura de până la Convorbiri are prospețimea, dar și stângăciile gesturilor puerile. Un nationalism sincer, însă afirmat și vehiculat ditirambic în fraze numai sonore, — o limbă artificială și artificializată cu tendințe sincere ca scop,

I. HELIADE RĂDULESCU

dar astăzi ridicole ca mijloc, — și, pedesupra, un dedal de criterii artistice dispartate, inegale și izuorzi în cele din urmă, puteau da literaturii noastre orice în afară de fizionomie.

Cei ce, până la Titu Maiorescu au avut preocupări critice, nu le-au dedicat și atenția cuvenită. He iade Rădulescu, cu, mai mult vehemență decât dinamic, mai mult om politic decât literat, nu a cunoscut reflexiunea propriei zisă. El urmărirea o victorie în extenso, ca toți cuceritorii. Deși fire meditativă, Alecu Russo nu poate adănci prea mult, brazdele abea despletite. Asachi e moldovean tihnit, cu însoțite amintiri italiene și un foarte bun gospodar, iară munteanul Bolac, revoluționar și tulburat ca toți revoluționarii, descinde din doctrine cari numai Tărilor românești nu se potriveau.

Toți, afară de „filosoful” Radu Ionescu, cel dintâiu care vorbește, în ale sale Principii critice (1861), de estetica lui Hegel, cunosc numai literatura și critica franceză. Blair, Mar-montel, Boileau, La Harpe, Voltaire acestea sunt, de fapt, divinitățile cărora li s'au în-censat predecesorii lui Maiorescu în chestiuni de critică literară.

Dar Maiorescu mai avea un mare avantaj față de predecesorii și contemporanii: El se formase integral în cadrul unor institute cu înalte preoc-

ORANCHIDERII

Mi-e sufletul trist ca un local cu scaunele pe mese...
— Grădina de vară din care-au plecat lăutarii —
Într-o tâmplă, doar mai zumbăie țânțarii.
In alta, un păianjen pânza și-o țese.

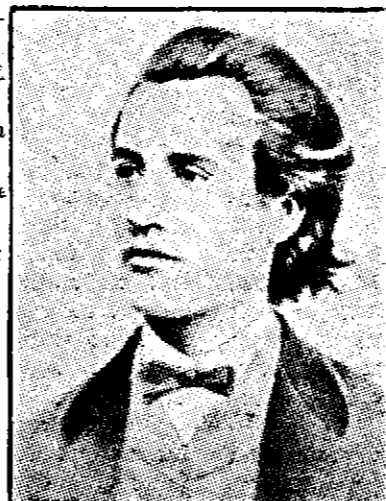
Un cămăsar ciudat mă 'ndeamnă și pe mine să plec...
— E-un chelner ciudat cu chipul de moarte —
L'am mai înăuntru undeva, într-o carte
Și a-e dreptate: 's săntul să potrec.

Am să-mi iau rămas bun dela toți, dela toate...
— La revedere. Doamnă Viață, la revedere! —
Am să deschid Poarta, încet, fără putere
Și-am s'ajung unde numai gândul străbate.

TRAIAN LALESCU

pări și postulate filosofice. Nici o degenerescență sau ex-crescență, nici una din acele monoidii cari sunt caracteristice, deobiceiu, tuturor au'odidacților, nu-i îngusta orizonturile.

Și Maiorescu mai aducea o primenire de atmosferă, iar

MIHAIL EMINESCU

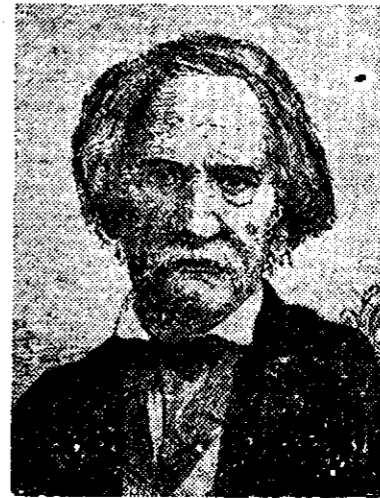
acei oarecari filosofi nemți prin cugetarea cărora șeful junimist vedea alifet lumea de cum o vedea energumenii săi, se numeau Kant, Schopenhauer, Hegel. Cu luarea la cunoștință a filosofiei acestor Kant, Schopenhauer și Hegel, cultura noastră cunoaște ceva

asemănător cu tulburarea a-pelor din parabola evanghelică. — un început de înzdrăvenire și abordare a unor probleme majore și pure din punct de vedere formal.

Și odată cu această înzdrăvenire și abordare începe influența germană cea mai hotărâtoare asupra culturii și literaturii noastre.

Maiorescu stătea, personal, sub zodia filosofiei pesimiste dar splendide a lui Schopenhauer. Ori, acest fapt nu trebuie deloc neglijat. Pesimismul voluntarist: schopenhauerian, pe lângă problematica filosofică propriu zisă, mai avea, din foarte multe motive, darul să exercite o influență extraordinară asupra spiritelor tinere și deci disponibile. Schopenhauer e demonic în a sa Lume ca voință și reprezentare un creuzet în care se pot refoanta toate mealele prețioase ale sufletului juvenil, trecând prin s'ările surde ale ebullitiei și căpătând, în cele din urmă, strălucirea marilor angajări în mitul destinului. Că acest destin e tragic? Cu atâta mai fascinante căde pe cari te cheamă. A fost iar ce-i trebuia tineretului, — deci generației, — din care făcea parte și trilorul poet al Lucea-fărului.

Titu Maiorescu, oricât de obligat culturii germane, nu a pregețat, totuși, nici o clipă să lovească în influențele care alterau structura însăși a spiritului și limbii românești. In contra direcției de asăzi în cultura română (1888) și Limba română în jurnalele din Austria (tot în 1888) sunt dovezi fără echivoc în această privință. Kant, Schopenhauer,

G.H. ASAKI

Hegel și toți filosofil germani și ai lumii pot fecunda o spiritualitate, deci și cea românească, o copieie întocmai a normelor și formelor rămânând însă neadmisibile câtă vreme tes prejuciaie e normele și formele esențiale ale felului nostru de a ji și a ne ajurma. Culturile străine rămân, în fond, până la urmă ceace sunt, adică străine. Ele pot fi bune numai cu factori de precipitare sau cauzare a propriilor noastre potene.

De acest adevăr și-au dat seama, sau l-au simțit instinctiv, toți purtătorii noștri de tual și cuvânt car, an îndemnul vigoșosului director al Convorbirilor Literare, au pornit înspre universitățile germane, urmăriți de cea mai temeinică pregătire românească.

PRIMUL ȘI CEL MAI MARE

dintre aceștia a fost Eminescu. Cu tot geniul îndelungat al marelui nostru poet, suntem convinși că opera lui s-ar fi înfățișat cu desăvârșire altfel dacă, în loc de Cernuși, Viena și Berlin, Eminescu ar fi trecut prin institute franceze. Acest „dacă”, deși absurd, ridică, totuși o problemă interesantă.

Fără de influențele germane pe cari le-a resimțit Eminescu în epoca începuturilor sale, nu am fi cunoscut minuna care se numește poezia eminesciană. Pornind dela Grigore Alexandrescu și Al. Ștefănescu, am fi înregistrat fenomenul Alexandru Macedonski, care, se prea poate, ar fi strălucit ca o stea de prim rang pe firmamentul literic noastre dând, probabil și o altă orientare estetică ad. poeziei cât și scrisului românesc în genere.

Dar Eminescu e o sinteză, în sensul cel mai hegelian al cuvântului. Sinteza dintre fondul nostru etnic nerealizat până atunci și cugetarea amplă, demărginită de amplă, germană. In această ordine de idei, credem că acea regretabilă certitudine dintre Macedonski și Eminescu e mai mult o chestiune de incompatibilități culturale franco-germane, decât litigiu întâmplător sau datorat deosebitor tipologice. Eminescu după toate indicațiile, a fost tip athletic-picnic, deci, mai mult cicloim în când M. Macedonski, în orice caz, lep osom și schizotim; ceace ar fi putut duce, mai curând, la o prietenie literară dacă, în prealabil, ar fi existat posibilități de comunicare în cuprinsul aceleiași sfere de ideaturi și orientări culturale. Nu ne în-

TITU MAIORESCU

doint că Eminescu a fost mai deschis către lume decât Macedonski. Dar nu ne-ar prea surprinde constatarea verificată a cuiva, din care să rezultă că frumusețea ambilor francezilor, din punct de vedere cultural, ale lui Macedonski i-au făcut în mod conștient sau inconștient, imposibilă prețuirea sinceră a operei lui Eminescu.

TRAIAN CHELARIU

Traducere și originia în proză

(Urmare din pag. 1-a)

Scrierile realizate în asemenea stil sunt fără îndoială cele mai comode de tradus, transcrierea putând cuprinde mai tot dacă nu chiar tot din ceea ce se află în original, lăsând la o parte cazurile unor jocuri de cuvinte sau al unor expresii tipice. Operațiunea devine mult mai puțin ușoară și dă rezultate mult mai puțin satisfăcătoare dacă ne arătam în fața unor pasagi prin care scriitorul înfățișează personaje, descrie natura, etc., când, cele mai adesea, are nevoie de imagini pentru a fi mai expresiv. Este de remarcat că intraducibilitatea prozei se face mai vizibilă în descrieri, prin urmare în momentele de nuanță lirică, în care cuvântul trebuie să capete valoarea lui de imagine, pentru că pe cale pur intelectuală nu se obține frumosul. În relativ rarele momente în care, în proză, cuvântul capătă această valoare, orice schimbare devine ruinătoare, muzica lăuntrică joacă lărași rolul ei, deci fragmentul este tot atât de puțin traducibil ca și versul cel mai pur; al lui Goethe, al lui Lamartine, al lui Eminescu sau al lui Mallarmé. Câteva rânduri dintr'un scriitor, care aparțin altui stil decât celui realist, fără imagini, cum este al lui Rebreanu, sunt edificatoare:

„In spre munți erau păcle neclintite; Moldova curgea lin în soarele auriu într'o singurătate și într'o miste ca din teacuri și câmpurile erau goale și drumurile pustii în patru zări; iar căldărețul pe cel pag parcă venea spre noi de demult, de pe departeale tărâmurii”.

Dar la aceasta, se vor găsi pasagi traducibile perfect, după cum în Rebreanu se vor afla unele intraducibile (cum ar fi chiar propozițiunea din sfârșitul citatului făcut mai sus, fără să ne pronunțăm asupra ei ca valoare de imagine). Dacă fiind această deosebire: traducibilitatea (înțelegând prin aceasta o transpunere care să păstreze farmecul originalului, și intraducibilitatea prozei unei dila pasaj la pasaj, s'ar putea pune întrebarea dacă astfel nu ni se relevă că ea, nefiind în toată întinderea ei egal de încordată, egal de neschimbătoare, nu este inferioară poeziei, întrucât, chiar în cele mai de seamă realizări, nu întreg materialul încorporat este complet transfigurat, sau dacă până acum nu ne lipsește în literatura universală opera de proză perfectă. În care fiecare traducere să fie necesară adăncurilor și de neclintit.

În orice caz, cu cât scriitorul este mai puțin preocupat de formă și nu urmărește să scoată niciun efect, niciun fior de frumusețe decât în masivitatea ansamblului, drum pe care îl așteaptă mai todeauna plătitudinea și eșecul dacă nu este un mare creator, cu atât el este mai ușor de dat în altă limbă. De aceea, Tolstol pare — în măsura în care ne putem pronunța, necunoscând originalul — mai traducibil nu numai decât un liric prozator ca Proust, dar decât un povestitor ca Chateaubriand. Căci sunt scriitorii, printre care acesta din urmă se așează, la care, chiar în momente pur epice, se creează o anumită atmosferă, o anumită muzicalitate interioară, încât, deși nu se află niciun cuvânt care să nu aibă corespondență sau în limba noastră, traducerea este lipsită de viață, pare greoaie, artificială, n'are mișcare, nici grația, nici melodia cuceritoare din original, cum este, de pildă, pasajul în final din Les aventures du dernier Abencérage:

„Lorsque Boabdil, dernier roi de Grenade, fut obligé d'abandonner le royaume de ses pères, il s'arrêta au sommet du

„mont Paùl. De ce lieu élevé on découvrait la mer où l'infortuné monarque allait s'embarquer pour l'Afrique; on apercevait aussi Grenade, la Vega et le Xénit, au bord duquel s'élevaient les tentes de Ferdinand et d'Isabelle. A la vue de ce beau pays et des Cyprès qui marquaient sa et là les tombeaux des musulmans: Boabdil se prit à verser des larmes. La sultane Aïza, sa mère, qui l'accompagnait dans son exil avec les grands qui composaient jadis sa cour, lui dit: „Pleure maintenant comme une femme un royaume que tu n'as pas su défendre comme un homme!” Ils descendirent de la montagne, et Grenade disparut à leurs yeux pour toujours”.

Se pare că pe linia aceasta, pe care se află și adevărul că nimic nu poate fi schimbat într'o operă de artă, deci cele literare în principiu nu pot fi traducibile, se așează dela o vreme și proza. Scriitorii mari încep să înțeleagă din ce în ce mai frecvent că, în proza chiar, nu subiectul cu nouărea lui atât de relativă și nici „ideile” oricât de adânci și mai n.e.odaș originale nu constituiesc esența epice, că ele au funcția lor incontestabilă în măsura în care sunt prinse în unitatea de neclintit a vieții artistice. De aici, o înnoierere spre mituri, spre reactualizarea de lezance, spre reluarea unor vechi „subiecte” — așa cum de acum o jumătate de secol propovăduiau simboștii. Pușini sunt prozatorii noștri care, cu deosebire în ultima fază a scrisului lor, au izbutit, în epică, să treacă „subiectul” pe lângă al doilea și să facă din limbă un element nu transmisional, păstrându-și caracterul noștral, și unul integrat al operei, constituind, dând cuvântului aceeași valoare magică pe care o are în poezie, făcându-l deci de neînlocuit cu altul chiar d'ia limba românească, necum din altă limbă.

Ar rezulta, privind lucrurile prin perspectiva acestei tendințe, că traducerea prozei va deveni din ce în ce mai puțin posibilă. E greu însă de spus dacă ea va urma și va rămâne pe drumul acesta. Mai probabil este că nu, căci dacă considerăm lucrurile mai cu obiectivitate, un blajin scepticism ne cuprinde în ce privește nouătea și durata curentelor, în literatură ca pre'utinderii. Nimic nu este cu adevărat în întregime nou și nimic nu este etern. Totul este, sub un aspect sau altul, reactualizarea unor forme ce se vor cobori apoi d'n nou în uitare. Să nu privim deci această tendință ca hotărâtoare pentru viitorul literaturii și, așa dar, să nu ne întemeiem concluziile noastre în chestiunea traducerilor pe această ipoteză.

De altfel, concluzii și norme este greu să se poată da. Un lucru se desprinde sigur însă: mai niciodată, nici în proza epică măcar, nu putem avea o traducere care să echivaleze cu originalul, care să fie tot una cu el, care, prin urmare, să poată da întreaga fesătură de efecte și semnificații concepute de creator. De aceea, nu poate exista decât o singură cunoaștere adevărată a operei literare: în limba în care au fost scrise. Și de aceea, chiar dacă se fac traduceri, întrucât sunt o sumă de motive care o obligă să nu renunțăm la e.e. operele trebuie să se facă cu mult discernământ, ținând seama de atâtea d'n fa'orbi care s'au relevat ca joacă un rol în transpunerea unui text literar.

SALONUL OFICIAL

Desigur că ar fi meritat să-i consacram nu una, ci trei cronici cel puțin, pentru a-l descrie în amănunt. Salonul Oficial din 1942 înseamnă un soroc în istoria noastră plastică. Este, neîndoios, manifestarea oficială a ceea ce mai bine încheagă pe care am văzut-o vreodată la noi în țară. Ideea excelentă a juriului de a cere artiștilor tablouri inedite, i-a forțat să încremă lucrări noi. Fiecare s'a străduit să încrească tablouri cât mai valoroase și rezultatul nu este numai foarte bun, ci de-a dreptul surprinzător. De veți vizita zilnic salonul, veți observa zilnic lucrări pline de calități, scăpate din vedere...

G. C. NICOLESCU Christos pe cruce

În p'ctura noastră, tânărul armean ARAMIK. Suntem fericiti să semnalăm trei importante talente feminine, dintre care unul fraged și pup ce promisiunii al dragăieișei NUMI DONA, fiica binecunoscutului pictorilor NICULINA DELAVRANCEA-DONA. Celelalte două mai ponderate, mai savante, călătinesc meșteșug, al OTILIEI NICHIFOR soția lui L. GRIGORESCU, și al sângurii oasle noastre colege NUTZI ACONTZ. Nouăra moartă de mari dimensiuni cu drept cuvânt premiată este (impreună cu tabloul achiziționat pictorului HORIA DAMIAN de către muzeul TOMA STELIAN) o magnifică lucrare, a cărei materie drămulă cu sensibilitate fremătătoare înr'o gamă extrem de sobră, dar adânc patetică, te mișcă mai mult decât orice exces de culoare. Natura moartă a OTILIEI NICHIFOR profund interiorizată, nelăsând nici un colțșor la întămplare, se ridică la un adevărat „stil”. OTILIE NICHIFOR, dezbrățată — în sfârșit — de tiranica influență a soțului, își cântă melodia în surdina, cu câtă chibzuință, și cât de nuanțat...

TIU STOENESCU. Iată un premiu bine meritat, încununând o prețioasă carieră de artist. D-și ne-a înfășșat anul acesta un bust lucra: cu un procedeu aplicat de domnișoara, asemănător celui numit „l'encasture” procedeu solid, care însă nu, este frescă, întrucât nu e lucrat pe perete ud, ci uscat, sau cel puțin nu e procedeu clasic al frescei, nici culoriile ei. Se poate ușor vedea diferența comparând cu luminoasa frescă a lui TRAIAN BILȚIU-DANCUȘ, nu știu pentru ce, pusă sub geam... Nu voi analiza calitățile sau defectele monumentale lucrări a domniului EUSTAFIU STOENESCU, d-și, se știe, posedă meșteșugul pictoricesc și-și cunoaște clar și cu nimeni altul der, d'n punct de vedere practic, fundalul. Închis ca și al tablourilor sale în ulei, pentru un subiect religios ca atare destinat bisericii (locul predănat al p'cturii religioase) cum se va împăca în fundul de lumânări? După 10-15 ani va fi o negritură imposibilă!!!

Știam precis că va sosi și ceasul lui TRAIAN BILȚIU-DANCUȘ. Fresca lui de o fermecătoare prospețime, a forțat atenția juriului care l-a premiat de data aceasta fără rezerve. Cel mai adevărat mijloc de exprimare al lui BILȚIU ni se pare incontestabil fresca.

Am observat cu deosebită satisfacție efortul lui GEORGE VANATORU spre o mai solidă construcție și nu îndeamnă d-și — atât de dăruit — va și să-și echilibreze forțele, ajungând să ne dea opere de reală și înaltă valoare artistică. Vom menționa cu deosebire valorosul peisaj al d-ului MIHAIL, natură moartă a lui IONESCU-SIN și ca și de curse al d-ului IORDACHE. Pe un perete cam dosit, ne surdă cele 2 acvarele personale, ale MARIEI PILLAT. Parcă te răcoresc tablourile d-sale cu acele tonuri abastre atât de curate. Sunt încântătoare! Remarc cu uimă plină de mulțumire, progresive înfăptuite de MARIA DROC. Are un buchet de fiori în ulei, în sala cea mare, precum și o acvarelă pe buază de galben, ambele p'ctute cu o inteligentă cunoștință a materialului.

Es'e un foarte mare păcat pentru mozaicul NOREI STERIADE, nu se poate de loc judeca în ansamblu. Ghicim numai ce admirabilă tapiser și asemănătoare cu acele franceze ni s'ar desfășura în așteapta ochului, dacă ar fi așezat în lumină adecvată. Așa cum este, aurul și albastrul de orbeș și dăunăză ansamblului. Un local pentru bieșul Salon SE IMPUNE NEAPARAT.

Celalți expozanți, data viitoare, împreună cu sculptura; totuși felicităm juriul pentru alegerea lui i se datorate actuala înțință a Salonului, demn de artiștii care au expus.

Am aflat cu bucurie decernarea premiului național portretistului nostru vestit EUSTA-

LUCIA DEM. BALACESCU

GOMOARA Abatelului THOMA

II

„La cea dintâi ocazie, Brown și cu mine am început să cercetăm locul. Bine înțeles că m-am pezenat drept un căător pe care-l interesau resturile mănăstirii, și am avut grijă să tac o vizită la biserică, în ciuda nerăbdării mele de a mă găsi cât mai repede în altă parte. Totuși, m-am bucurat când am descoperit un fragment de fierăstrăș, cu armele abatelui Thoma și cu o mică figură ce purta un sul pe care scria „Oculus habent, et non videbunt”. (Ei au ochi, dar nu văd) — frază care era probabil o sfidare a abatelui adresată călugărilor lui. „Tinta mea principală era să găsec casa abatelui. Planul mănăstirii nu dădea nici-o indicație despre ea. Am descoperit-o însă în curtea de sud-est a bisericii, cu ruinele de jur împrejur, pe care ai văzut-o astăzi dimineață. Am fost încântat văzând că nimeni nu era prin apropiere și că era destul de departe de han ca și de orice călare locuitor; în partea de răsărit a bisericii nu erau decât livezi și grădini.

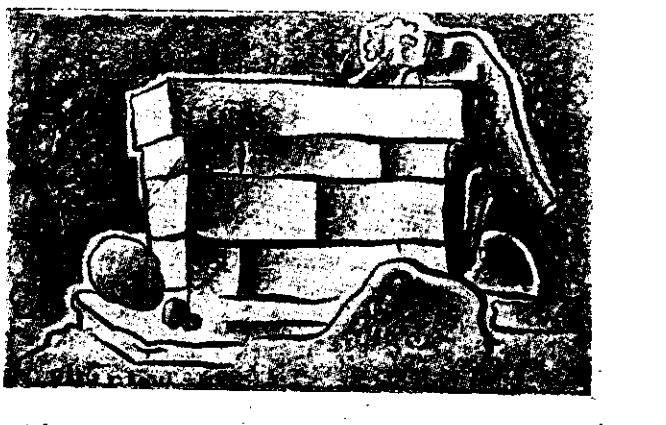

„Fântâna era la locul ei. Admirabil lucrată, din marmură italiană și cu reliefuli iacuve desigur tot de un italian. După cum îți aminteați, poate, reliefulle reprezentau pe Reazar și Rebeca, pe Iacob dech zănd fântâna pentru Racheia și alte scene asemănătoare; ca să nu provoace nici-o bănuială, abatele se abținuse de la orice inscripție suspectă.

nări — toate ascunse într'un sac de călătorie, ca să nu provoc nicio bănuială. M'am convins că frânghia avea să te destul de lungă și că scripetele fanănei funcționează perfect, și ne-am învârtit la han, pentru cină. „Am intrat în vorbă cu hangul și, d-nr-una înfrântă, l-am avertizat să nu fie surprins dacă voi face o plimbare cu omul meu, pe la nouă seară, pentrucă voiam să desenez mănăstirea la lumina lunii. N'am întrebat nimic despre fântână. „Ajung acum la momentul principal și, cu toate că mi-e groază să mă gândesc la el, am să-mi dau osteneala, dragă Gregory, să-mi amintesc tot ce s'a întâmplat. Am pornit deci, pe la nouă seară, Brown și cu mine, fără să atragem atenția. După cinci minute eram la fântână și am stat câteva timp pe marginea ei, ca să ne asigurăm că nimeni nu ne privește sau se spionează. N'am auzit altceva decât câni care pășteau iarba, spre livezi. Luna ne lumina din beșug. „Am potrivit frânghia în scripete și m'am legat sdra-vân și am fixat capătul frânghiei de un inel din marginea de piatră. Brown a luat un felinar aprins și m'a urmat. Am început să cobor cu grăbi, încercând fiecare piatră înainte de a pune piciorul pe ea, și pipăind pe rețea în căutarea unei pietre care să poarte un semn. „Număram treptele pe măsură ce coboram și ajunsesem la a treizeci și opta, când am simțit ceva neregulat pe suprafața zidăriei. Nu era însă nici-un semn și începusem să mă întreb dacă nu cumva criptograma abatelui nu era o păcăleală. La a patruzeci și noua treaptă, scara se sfârșea. Cu amărăciune în inimă am început să urc și când am ajuns din nou la a treizeci și opta treaptă — Brown, cu felinarul, fiind cu o treaptă sau două înaintea mea — mi-am concentrat toată atenția asupra miciei neregularități a zidăriei; nici urmă de vreo însemnare. „M'a isbit faptul că suprafața zidăriei era aci parcă mai lucie decât restul, sau, în orice caz, era deosebită. Ar fi putut să fie ciment și nu piatră, l-am dat o lovitură puternică cu dalta de fier. Se auzi un șgomot surd, care putea să fie și ecoul loviturii. Dar nu numai atât. O bucată mare de ciment căzu la picioarele mele și, pe piatra de dedesubt, văzui un semn... „Dragă Gregory, abatele nu mințise; chiar și acum mă gândesc la el cu oarecare mândrie. Mi-a trebuit foarte puțin ca să curăț tot cimentul și am dat la iveală o bucată de piatră de o jumătate de metru pătrat, pe care era săpată o cruce. Din nou am fost decepționat, dar numai o clipă. Brown, privind-o, mi-a spus: „Crucea are două cruce: parcă e făcută din ochi”. „Am smuls felinarul din mână lui și am văzut, cu o bucurie nespusă, că în adevăr crucea era compusă din șapte ochi, patru așezați vertical și trei orizontal. Eram deci înaintea „pietrei cu șapte ochi”. Până aci, toate spusesele abatelui au fost exacte și, tocmai de-aceia, grozava de „paznicul comorii” mă cuprinsese și mal puternic. Dar nu aveam de gând să baț în retragere. „Fără să-mi mai dau timp de gândit, am atacat piatră cu dalta. Piatra s'a mișcat îndată; era subțire și astupa intrarea într-o cavitate. Am scos-o intactă și am pus-o pe o treaptă, ca s'o fixez apoi la locul ei. Am așteptat apoi câteva minute pe treapta alăturată. Nu știu decît, dar cred că așteptam să se întâmple ceva spăimântător. Nimic nu s'a întâmplat. Am aprins atunci o lumânare

și, cu foarte multă băgare de seamă, am întins-o în interiorul adăncurii, ca să văd dacă e suficient aer ca să lase să ardă lumânarea și deasemeni ca să arunc o ochire înăuntru. Făcâra aproape s'a stins, dar după puțin timp ardea din nou destul de bine. Cavitatea se întindea spre stânga, ca și la dreapta și la stânga intrând, și am putut zări câteva obiecte rotunde, de culoare deschisă, care păreau să fie nișe și punji. Nu voiam să mă pierd timpul; am coborît o treaptă și am băgat capul în adăncură. Am întins mâna și am simțit, la dreapta... „Dă-mi, te rog, un pahar de cognac, Brown. Un moment, Gregory... „Da am întins mâna și am atins cu degetele ceva care părea să fie piele, ceva moale, elastic și care făcea parte dintr-un obiect greu, plin. Până aci, nimic deosebit. Am devenit mai îndrăzneț și, întinzând amândouă mâinile, am tras spre mine acel obiect. Era greu, dar se mișca mai ușor decât m'am așteptat. Pe când îl trăgeam spre deschidere, colul meu stâng a stins lumânarea. Am tras și mai sdra-vân de obiect și, tocmai când să-l scot afară, Brown a uriat deodată și a fugit sus, pe trepte. Uimit, mi-am întors privirea spre el; l-am văzut stând o clipă sau două la gura fântâni și apoi a coborât spre mine. L-am auzit spunându-mi încet „All right, sir”, și am început să trag din nou sacul, în întuneric complet. Sacul a ieșit în gura cavității, apoi mi-a alunecat pe piept și și-a întors brațele în jurul gâtului meu. „Dragul meu Gregory, îți spun adevărul exact. Cred că am trecut prin cea mai mare groază pe care o poate îndura un om fără să-și piardă mințile. Simțeam un miros oribil de nămol; și o față rece lipită de fața mea, în timp ce câteva brațe, sau tentacule, sau așa ceva, îmi cuprîndeau corpul. Brown spunea că gemeam ca un animal. Mi-am pierdut echilibrul și am căzut de pe treaptă. Din ferice, frânghia m'a reținut. Brown nu și-a pierdut capul și a fost destul de tare ca să mă tragă repede afară din fântână. Cum a reușit, nu știu, și cred că nici el n'ar putea s'o spună. Na uitat să ascundă unelele noastre într-o clădire pustie din apropiere, și cu multă osteneală m'a adus înapoi la han. Nu puteam să dau nici-o explicație în starea în care mă aflam și Brown nu știe germana; a doua zi dimineață, am inventat o poveste despre o căzătură destul de rea printr-o ruine a mănăstirii, poveste pe care au crezut-o. Acum, înainte de a merge mai departe, aș vrea să ascult și ce spune Brown despre ce-l petrecute. Brown, spune d-ului Gregory, ce mi-ai povestit mie?”. „Așa s'a întâmplat — încep Brown, încet și nervos. Domnul era ocupat în fața deschizăturii, și eu țineam felinarul și-l priveam, când am auzit ceva căzând în apă, de sus. Patru uitat în sus și am văzut că cineva privea spre noi. Cred că am strigat ceva, am luat felinarul cu mine și am dat fuga pe trepte, și l-am pus lumina drept în față. Ingrozitoare față! Am urcat treptele cât am putut mai repede, dar când am ajuns sus, nu mai era nimeni. Un om n'ar fi avut timp să fugă atât de ușor. Indată după asta am auzit pe domnul strigând și când l-am privit, era atârnat de frânghie și, după cum v'a spus chiar domnul, nu v'aș putea spune cum l-am scos afară”. „Auzi Gregory? spune d. Somerton. „Ce explicație dai acestei întâmplări?”

„Totul este atât de curios și de anormal, încât trebuie să-ți spun că m'a uimit cu desăvârșire; ar însemna că... hm... persoana care a ascuns colțoara a venit în vază dacă l-a reușit planul... „Astă cred și eu, Gregory, asta cred și eu. Nu-mi pot închipui nimic altceva. Cred că trebuie să fi fost adevărat. Am petrecut o noapte de chinuri și Brown a stat tot timpul lângă mine. A doua zi, nu m-a fost mai bine; nu mă puteam ridica; nici-un doctor în apropiere; și chiar dacă ar fi fost, mă îndușesc dacă ar fi fost în stare să-mi facă ceva. L-am pus pe Brown să-și scrie și am petrecut o a doua noapte de chin. De asta sunt sigur, Gregory, și cred că m-a făcut mai rău decât: cea d-nr-una spereră, pentrucă a curat mai mult: cineva, sau ceva, ședea de pază toată noaptea la ușa mea. Aș putea spune că erau doi. Auzeam nu numai șgomotul lor, dar le simțeam și mirosul — un miros hidos de nămol. Scosesem de pe mine toate lucrurile pe care le-am purtat în noaptea aceea și l-am însărcinat pe Brown să le distrugă. Cred că el le-a ars în soba din camera lui; dar mirosul era mereu în jurul meu, tot atât de puternic pe cât îl simțisem în fântână. Răsbăntea în cameră din dreptul ușii. Odată cu zorile, mirosul dispărea și șgomotele încetau. Mi-a intrat atunci în cap ideea că dacă cineva ar pune la loc piatra, această sau aceste creaturi ale întunericului vor fi din nou fără putere. Nu putem să trimitem pe Brown să facă singur

acel lucru și cu atât mai puțin puteam să însărcinez pe un locuitor. De aceea a trebuit să te așez să vi și să te ducă să-mi faci acest serviciu. „Astă e toată povestea; dacă n'o crezi, n'am ce să fac. Dar e numai adevărul”. „Trebuie s'o cred”, spune d. Gregory. „Am aruncat și eu o privire asupra pungilor sau celor ce se află în gaura din fântână. Și ca să știu sincer, Somerton, cred că și la ușa mea se afla cineva, astă-noapte”. „Cred, Gregory; acum, mulțumită lui Dumnezeu, am scăpat. Ai să-mi spui ceva despre ce l'avezi acolo?” „Prea puțin. Brown și cu mine am pus piatra la loc și am acoperit-o cu noroi, ca să aibe aceași înfățișare ca și restul peretelui. Un lucru am observat în reliefulle ce împodobeau fântâna, și care cred că și-a scăpat: o mască oribilă, grotescă — parcă era un țap, sau așa ceva — cu o inscripție în două cuvinte: „Depositum custodi!” (SFARȘIT)

DIMINEAȚA

M'a deșteptat din somn plutonierul Gheorghe Marin... „majurul” companiei „antitank” — sosit din permisie. — S'ar fi, don sublo'ent! Hristos a înviat! — Adevărat a nviat, Marine! Când sosii? — Nici două ore nu sânt! — La loc și spune-mi: cum ai petrecut sărbătorile acasă? — Strănaic, don sublo'ent! Strănaic! — Ei, ce noutăți mi-ai aduc din Plieșci? — Multe, don sublo'ent! Foarte multe! Dar, d-nr-una toate, cea mai grozavă pe orden de zi este chesida cu zâna cu care m'nsor... — Ce vorbesc, mă? Iar te'nscr! — Să știu al dracului, don sublo'ent, dacă v'a mințit... — Fugi, că nu te cred! De câte ori cunoști o femeie, meru imi spui ce te'nscr! — De alta ceasta! Chiar adevărat. Zău, don sublo'ent! Am și aranjat... — Ai și... aranjat? — Da. Să vedeți ce fată! — Fru-noasă? — Mămă, mamă! — A mai fost măritată? — Nu! Ah... Iaca și dumneavoastră! Meru mi luai în vârtut cismel... — Ea delu! Zestre cime? — Grozavă! — Cât? — O casă cobistă, grădina dă zarzavă, mobiliă, lenjerie, și pă deasupra vreo șase sute mii lei... — ?! — Zău, don sublo'ent! — Bravo! Să ști că ai dat o lovitură bună. Cum ai cunoscut-o? — Foarte scump! În prima zi dă Paști, m'am dus în băci. Acolo... Dumneavoastră știți că eu sânt un om foarte uzitat... — Mai e vorbă... — Eu știu cum trebuie să te porți cu femeile, cu să te placă... — Mie-mi spui? Nu știu eu ce era? ești! — Eu știu cum cum trebuie să te prezanti în fața unei persoane serioase... — Știu, Marine! Știu foarte bine. — Așa. Acolo m'am dus și verișoara mea, absolventă dă doi ani a școlii dă menaj. Când s'a îndreptat spre du'ap, hop, apare în fața verișoară-mii o domnișoară foarte drăguță, care-l zice, uitându-se la mine: „Ce faci, dragi?” „Ah! bonjour, ma șer!” Zice vară-mea. „Iacă am venit eu vârtut meu, că mă dau în dușap, zice. Îl cunoști?” „Nu! n'am avut cinstea!” zice domnișoara, roșindu-se. Și ne-am prezentat. După aceasta, ne-am suit câteștrei în dușap și ne-am dat vreo două ceasuri, până când amei v' am plecat în oraș. La despărțire (bineînțele, după ce-am mai vorbit și noi ca oamenii) am cerut-o în călătorie... — Așa de repede? — Da, don sublo'ent! — Și ce-a z's? — S'a făcut roșie ca un morcov și mi-a

FETE ESTE DESTULE... - Schiță - de LEONIDA SECREȚEANU

spus că dumnezeu e fată cuminte și ascultătoare și că nu face nimic fără știrea și voia părinților... — Da. Să vedeți... Ca să produc o ispresle favorabilă, m'am îmbrăcat în fântă dă gală, pe care mi-am fșcut-o anul trecut, mi-am pus cizmele dă lac, m'am parfumat și am pornit spre destinație... Pă stradă, ce-mi făcui socoteala: ar trebui să iau un taxi, ca să-l fac praf, când m'or vedea! Dar tot eu imi zisei: „nu să poate! Taxiul costă cel puțin o sută dă lei! S'a dus dracul maza pă cinei zile... Pă urmă, părinții fetei or să să sperie, crezând că sânt prea pretențioși. Atunci, cum să mă duc? Pă jos, nu merge! Că del Sânt și eu dila plutonier! Dita! majuru cumpân'el antitanc! Din vorbă în vorbă... turavura... înșfârșit, mă dușei să iau o rșură, ce taman trecea prin fața mea. Birjaru, când m'a văzut atât dă elegant, a z'că ar merge cu o persoară ca mine, și la București, eu treizeci lei... Vă închipuiți, don sublo'ent că dă bine arătam, dacă l-am făcut praf și pă birjar... Ajuns în fața porții, știți, numai d'ai dracului, că nu era nimeni în curte, strigai tare, ca la emstrucție, s'audă toată Fundătura: „Oprește, birjar, c'am ajuns la destinație!” Ca la comandă, ușile s'au deschis imediat și toți ai casei, în frunte cu fata, mi-au ieșit în întâmpinare; tacsu, măsa, tacsu mare, măsa mare... Toți îmbrăcați frumos, în jini dă sărbătoare... Tacsu, într'un costum bleomar, la două rânduri... Măsa, într'un capod roșu cu flori albe... Tacsu mare, în frac, cu guler Take-Pescu... Măsa mare, într'o roche neagră, până la glezne... Iar ea, fata, zâna, într'o roche... mamă, Doamne... Don sublo'ent! Zău! N'am cuvinte la îndemână să vă nedumiresc... — N'și n'și n'și! Mi'nchipui, Marine, că era o aparție nemalpomentă. După cum mi-o descrii, cred că avea o rochie foarte grozavă!

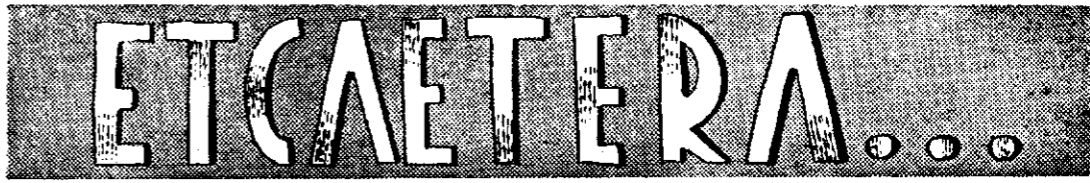
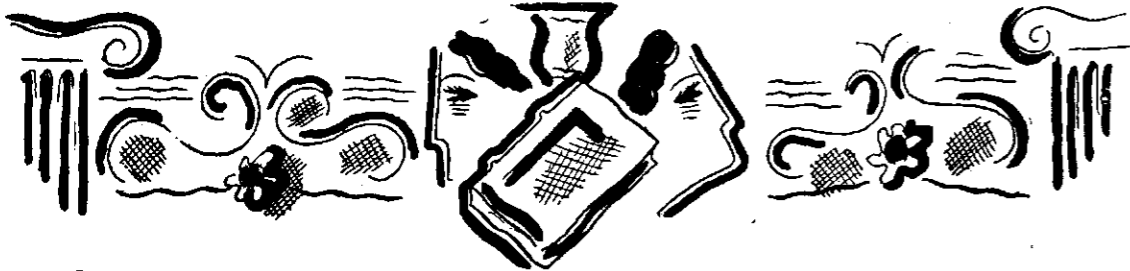
— Egzact! — Ce-ai făcut, când l-ai văzut? — Întâi și'ntâi, am plăt' birjarul, ca să vază toată lumea că am bani și dispun... P'ormă, s'arutai mâna măs' mar! P'ormă măs'il... P'ormă strânel ostășește mâna lui tacsu mare, p'ormă la tacsu și p'ormă dă tot — că așa se cuvinea — am s'arutai mânuța fetiții. Drept să vă spun, m'așeptam ca fata să nu zică nimic! O credeam inou'tă... Dar nu! A țuguit buzele frumos și mi-a șoptit imonțonat: „mers!”... Apoi am intrat în casă. Timp dă două ceasuri, am stat d' vorbă. Da dă una, ba dă alta... Mi-au arătat zestre drea fetiții, mobiliile, presurii, carpetii, că...

— S'ar fiți, don sublo'ent! vă mulțumesc! vă rog să mă credeți că-mi dau lacrimile dă fericele... DUPĂ AMIAZĂ — S'ar fiți, don sublo'ent! — Ce-l, Marine? — Am să vă raportez ceva grozav! — Nu, zău! — Să știu... — Spune! — După ce-am plecat, azi dimineață dă la dumneavoastră, am cunoscut o fată grozavă! — Ude, mă? — Trecea prin fața cantonamentului meu și nu m'am putut obține, să n'o întreb: „unde v' duceti așa grăbioasă, s'arutai porumbiță?” — Și ea ce-a zis? — Întâi nu s'a uitat. P'ormă și-a luat seama și mi-a răspuns înepăsat, fără să s'o prească: „Ce te enteresează?” Și eu, luându-mă după ea, i-am zis politico: „Așa! Dumneavoastră frumoasă, ca o zână din povești și vreau să vă cunosc”. Auzind aceste ispresii frumoase, s'a oprit și mi-a zis: „Eu sânt o domnișoară serioasă, domule sergent!”... Și eu am corectat-o: „Sânt majur, domnișoară, nu sergent!” Și ea mi-a răspuns: „Da? Treba dumi'ale! Și eu sânt majura! Dacă vreți să mă cunoști, viniți dăseară la tata, să stăm dă vorbă”. Și eu iar i-am zis: „Mult stimată domnișoară, v'aștiau la dispoziție cu trup și suflet. Spuneți-mi adresa și viu fără întârziere”. Și ea iar mi-a răspuns, depărându-se și arătându-mi cu mâna o casă roșie pă deal: „Uite, ceo stău... Cu bine!” — Ei, și ce gânduri ai, Marine? — S'ar fiți, don sublo'ent, imi place grozav această persoană distinsă... Dacă vreți, v'aș ruga ceva... — ? — M'am enteresat dă aproape și am aflat că tacsu posedă o avere grozavă și n'o are decât pă ea. — Și? — Și că ar fi bucuros s'o mărită cu un subofiter seric din arma'ă română... — Egă! nebu, Marine? Vrei c'o ceri în căsătorie? — Da, don sublo'ent! — Dar cu cealaltă ce faci? — Cu care, don sublo'ent? — Cea dela P'oești! — Aă!... o să v'z eu ce fac... Deocamdată să v'z eu ce fac cu asta... Vă rog, don sublo'ent,

să mergeți cu mine la tacsu, s'o vedeți și dumneavoastră și să-mi spuneți părerea... Vă rog... SEARA Pe moș Melinte îl cunosusem cu două săptămâni înainte, când îi dădusem — în conformitate cu ordonul M. S. M. al Armatei, cu privire la munile agricole — patru cai pentru a-și termina arăturile. E un gospodar harnic și cumsecade. Pășindu-i pragul casei, îl înfind sâmbând mâna, dau „bună seară” nevestei cocoșată pe chiolan și fetei care stă retrasă într'un colț al odăii, apoi le prezint pe Marin. Acesta își ia imediat o impecabilă poziție de drept și se recomandă, cu mâna la chiolu. — Domnule Melinte, doamnă și domnișoară! Sânt plutonierul Gheorghe Marinescu, din arma'ă combativă regală română, actualmente paznic noctilni la hotarele dă Nord-Est ale Țării Românești, în estate de treizeci și unu dă ani și o lună... Auzind aceste titluri, fata roșește de emoție, dându-și seama că are în față ei un om grozav... E într'adevăr frumoasă și roșea'ă emoției și timiditatea o fac și mai frumoasă. După ce plutonierul îi s'arutai mâna, se ghemuște și mai mult în colțul odăii. Eu, moș Melinte și Marin, ne așezăm pe patul tare de scânduri și începem să vorbim: despre arături, despre semănături, despre recolta de anul trecut, despre cea viitoare, despre vreme, despre necazuri, despre concentrări, până când, epuizând subiectele, tăcem cu toții... Tăcem... Căscăm... Tăcem... Căscăm... Atmosfera devine din ce în ce mai grea și mai năbușitoare... Plutonierul stă țepăn și se congestionează de necaz că nu mai are ce spune... Mama fetii, admintă de mult pe chiolan, sforăre ca un joagăr în funcțiune... Moș Melinte își trosnește degetele, iar fata, tot cuminate și emoționată, aleargă cu privire când la noi, când la un punct nevăzut de pe dușumeaua de... lut... Ca să curm atmosfera această apăsătoare, mi ridic și dau „bună seară”. Pe drum, Marin, după câteva clipe de tăcere, imi zice, puțin incurcat, puțin mulțumit: — N'am prea petrecut bine, don sublo'ent, dar din felul cum s'au comportat, am dedus că lucrurile s'au aranjat. — ? — Cred că m'nsor cu ea precis! — ? — Ei! și dacă n'o fi asta, mai caut... Fete este destule în lumea asta mare... — Este, Marine! Este, ai dreptate! Nu dispera! În lumea asta mare, este fete destule... destule și grozave...

Cronica literară

„IMPLINIRE”, de Ion Pillat (Fundatia regală pentru literatură și artă, 1942)

Intâmplător și dintr'o nevoie de sociabilitate lesne de înțeles, de-a încercat să fim în felul celorlalți, scriem despre cărțile pe care ne-ar fi de ajuns să le citim doar...

Întâmplător și dintr'o nevoie de sociabilitate lesne de înțeles, de-a încercat să fim în felul celorlalți, scriem despre cărțile pe care ne-ar fi de ajuns să le citim doar...

Măslini străvechi, munți numai stânci, și color Culcată: marea ca un cer mai clar...

Târziu luminis de foi gâlbui Imbracă ulmii în odăjdii vechi. Tăcerile din codru ies perechi...

Note românești

CORDUN. se numește romanul tânărului și talentatului scriitor Eusebiu Camilari, care va apărea în curând în editura „Fundatiilor Regale”.

LUCRĂRILE ACADEMIEI. În sesiunea aceasta, Academia și-a început lucrările sub așchii cel mai fericiți. Astfel, la alegerile care-au avut loc, s'a purces la chemarea între „nemuritori” a d-lui prof. Gh. Brătianu...

Apoi, la decernarea obicinuitelor premii, se descifrează o preocupare, care cinstește în aceeași măsură pe raportori și pe premiați. Astfel, a fost premiată truda rodnică a d-lui D. Popovici...

Într'o altă înșiruire decât aceea din volum am putea separa un grup caracteristic de sonete (alese din „Cartea tărilor” și din „Cartea mărturiilor”) pe care le-am putea numi al sonetelor vocației poetice sau ale destimului și actualii poetice. Sunt acelea intitulat: „Poetul”, „Heruvim”, „Vânătoare”, „Joc de flăcăr”, „Implinire”, „Sonetul”, „Cristal”, „Har”, „Potir amar”, „Pegas”, „Părere”, „Trepțe”, „Legendă”, „Regăsire” și „Patinor”.

MARIA FILOTTI. IN VITRINA

Binecuvântate sunt turneele teatrului din Săradin în rețete financiare și în întâmplări hazlii, care îndulcesc deopotrivă viața cea de toate zilele a caravanei. (Este cunoscut faptul că doamna Filotti are preferință pentru impresarul Lică Teodorescu).

Primăvară singură

S'a oprit tăcerea grasă ca o iască Singură pe lunca vremii ca să nască.. Fulgul din aripa muguritei mlade a sburat și cade... pentru cine cade?..

Inscripție pe un samovar rusesc

Ce mână te-a făcut rotund, ca sâmul Rusoaicelor din Nijni-Novgorod, Și și-a înrustat desene în argint. — Siberiene scene din pohod?

ETCETERA

rescu și o „grădiniță de ciraci” care-i cântă în strună financiară, și pe cari îi adăpostește într'un vagon-paturi de clasă neprecisă!.

„Dar nu știi cu cine ai de-aface, sclavule!” La care omul C.F.R.-ului aruncă printre dinți: — „Am tacă-ți-!”

Și acum intervenția impresarului L. Teodorescu a aplanat conflictul care amenința realitatea d-nei Filotti: „Nenorocite, știi cine îți vorbește?”

D-na Filotti luă ținuta de ri-goare... Omul C.F.R.-ului, stingând fe-linarul, cântă nazal: — „Să-i fie fărâna ușoară...” (N. N. A reginei Elisabeta).

NOUI MEMBRI LA S. S. R.

Spre deosebire de ceilalți ani, în care alegerile dela S. S. R. erau întovărășite de un „tapaș” care le făcea o publicitate specială, anul acesta noii membri au fost aleși pe tăcute. Doar câteva note de ziar și revistă au anunțat evenimentul, ca pe-un fapt divers oarecare.

PREMIUL NAȚIONAL DE LITERATURĂ

Adunându-se cel mai de frunte reprezentanți ai victii noastre culturale și literare, după cum prevedea noua lege a Ministerului Cultelor și Artelor, s'a decernat marelui premiu Național de literatură pentru proză pe anul în curs, premiul care în anii trecuți a cinstit opera unui Oct. Goga, Ion Pillat, etc. — adică a reprezentanților celor mai aleși ai spiritualității românești.

Opera literară a lui Gala Galaction este pe cât de interesantă, pe atât de rară. Dels „Scrisori către Simfirozo” la „Papucii lui

Mahmud” un fior de mare artă străbate fiecare rând al acestui scriitor. Ar fi riscant, într'o măsură oarecare, să discutăm aici și acum critic această operă, pentru că întinderea și adâncimea ei nu se pretează unei însemnări fugare.

Ceeace se relevă însă din această recentă premiere, este faptul că după destul de multe dibuiri (uneori regretabile) s'a ajuns la un criteriu care exclude orice compromis făcut cu „sentimentele” și cu alte amănunte mai puțin esențiale. Căci opera părintelui Gala Galaction este națională, nu numai raportată la acest mare premiu.

OBSTACOLUL...

Cunoscutul XYZ?, mai cunoscut ca bețiv decât ca actor, era așteptat Sâmbătă seara la spectacol. Toată lumea, în cap cu regi-sorul era pe culmile disperării: orelle erau înaltate și actorul nu se zărea pe nicăieri.

— Cum nimic? La ora asta vii dumneața la spectacol, când ai o înrare în primul tablou? — Nu te înțura, că-ți explic. Veneam spre teatru acum o oră, într'un taxi. Când, deodată, pe strada Ianca Brezeanu, se răstoarnă o căruță cu un butoi cu vin.

CANTECE NOUI

Comentarii mici

Din Timișoara, poetul Dorian Grozdan a trimis cel de-al treilea volum de versuri. Îl cunoașteam mai de mult încă pe poet, ca pe un cântăreț îndrăgitor de lucrurile natale ale Banatului său drag și iată că și aceste „Porți închise” vin să ne aducă aer nou depe „Bâr-zava lui dragă”.

Poetul Teofil Liamu e o foarte veche cunoștință a noastră și de bună seamă și a cetătorilor. Încă din 1932-33, sau poate chiar cu un an doi mai de vreme, când la Cernăuți fierbea un entuziasm literar rar întâlnit până atunci, dânsul redacta foaie literare, tipărea primul său volum de poezii și era un poet. De-atunci au trecut însă destul ani și iată că acum d-l Teofil Liamu a tipărit — și tot la Cernăuți — „Cartea stihurilor”, care pare a fi printre cele dintâi culegeri de versuri apărute acolo după re-alipirea Bucovinei de Nord.

Urmând seria acestor „comentarii mici”, ne vom mai opri din când în când asupra noulor culegeri de versuri, nu spre a face „cronici literare”, ci spre a fi tălmăcitorii unor realități ce ne sunt atât de aproape!

STEFAN BACIU. N. B. — Manuscrisele se trimite la redacție, menționându-se pe plic: pentru Ștefan Baciu și răspunsurile: I. Mod., V. P. Nect., Petre Dtr., Anton P., Ioan Crăc., C. C. Miș., D. Log., C. Mareș, Val. Guar., Al. D. Mus., Cosmin P., L. Triș., G. Tacu, Georg. T. Val., V. R. Moc, Lia S., Malnică M.: Nu! Nic. Conv. P., L. C., Al. S. Jeb., Pan Car., Arist. St., Radu Câl., D. Tab., Othmar: Altele. M. Mav., Pavel I. St., Aurel D., St. A. D., Em. Flrs., I. I. Vint.: Da.

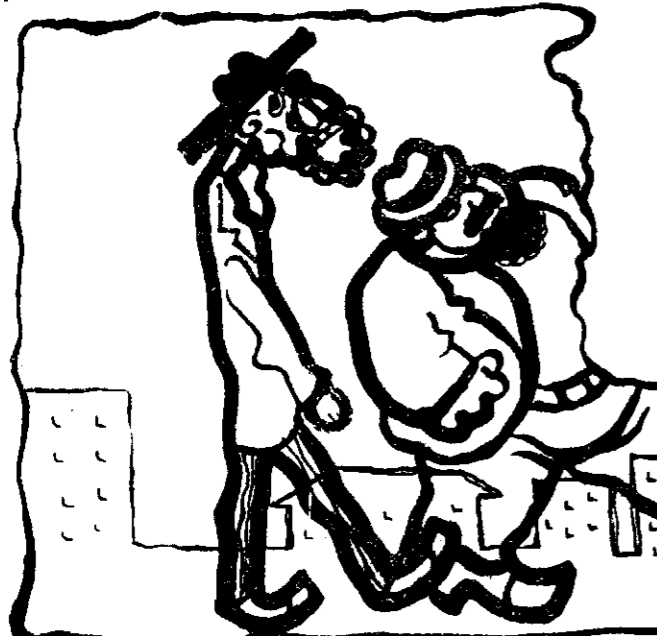
Pitorescul suburbiilor Capitalei noastre născut din contraste, rezultate nu numai din tendințele occidentale care încă nu au înălțurat ceace făcea odinioară farmeul arhaic al cetății lui Bucur, a fost și este încă exploatat. Exploatat în literatură, în pictură și în conversațiile de cafelea, aflat cu ostentație în întâmplările mărunte ale vieții citadine (vezi la orele de aglomerație, scenele de pomână din tramvaie). Pitorescul acesta frământat din nepăsare orientală, înțelepciune țărănească și obrăznicie orășeană, spoit la suprafață cu semicultură, pigmentată de expresii radicale, nu se desminte niciodată și subsistă într-o formă sau alta în toate manifestările, dela cele mai grave la cele mai hilare, la anumiți locuitori ai acestei urbe, uneori natural și firesc, cu farmecul și dezinvoltura spontaneității, altădată mascat, ascuns cu îngrijire și teamă sub maniere de împrumut, trădându-se printr-o intonație, un gest, o expresie.

Sursă nesecată, cetățenii acestia formează piatra de încercare a umoristului — și cât de puțin dela Caragiale încoace a reușit să evite șarjarea, diformarea, decalajul artificializarea — deși tipurile caragialești mult comentate și mult disecate nu sunt decât crâmpee smulșe viștoare din realitate, conturate și stilizate numai atât cât trebuie spre a avea „acel ceva” care trebuie în literatură să delimiteze tărâmul imaginării de cel al realului spre a îngădui creația.

TIPURI DE ERL. TIPURI DE AZI.

Aceste tipuri sunt uneori și nu rar, depășite de realitate, întinse, strivite de necunoscuți întâlniți la colț de stradă, prin fumul berărilor, în promiscuitatea tramvaiului sau la mesele cafelelor. Și astfel se poate întâmpla ca „Cetățeanul turmentat”, sau Cațavencu să pornească și să fie anihilat de performanțele verbale ale taxatorului din tramvai sau de acrobaziile fonetice și lingvistice ale garsonului.

Tipuri de toate zilele, oameni cari nu atrag nimău atenția, dar care sunt totuși adevărate sinteze de tipuri specifice. Dar un străin mai mult sau mai puțin sceptic, care citind pe Caragiale i-ar caracteriza tipurile drept caricaturi mult șarjate, celuia care s'ar întreba, unde este caricaturalul acestuia și ce născociri sunt tipurile dămbovițene, nu i-am recomanda decât un mijloc foarte simplu de documentare: să-și aleagă o zi din an, de preferat o zi de vară, când oltenii cu cobilițele în spinare își strigă zarzavaturile pe uliță, când pe la colțuri țigăncile arămii își oferă

buchetele, când mesele berărilor și restaurantelor năpădesc trotoarele.

S'o pornească de dimineață la ora când lumea iese la tramvaie, să colinde străzi, bodegi, berării, restaurante și cinematografe de periferie; când se va întoarce acasă, va ști, dacă are cât de puțin spirit de observație, ce este specificul mahalagiilor orașului. Dacă are puțină șansă, nu se poate să nu întâlnească cel puțin o duzină de tipuri care transplantate și adaptate la climatul sufleteș al slavului, ar face mândria unui Cehov. In afară de inevitabilii și nenumărații taxatori, watmani, picoli, mahalagii și mardeași, tipuri caracteristice dar flotate, fauna amintită se poate împărți în două mari categorii: cei cari acționează și cei care comentează, dar la o mai atentă examinare, observi că acei care reacționează nu sunt, în afară de faptul că sunt numeric foarte reduși, decât niște intruși, instrumente întâmplătoare, cel mai adeseori străini de atmosferă. Căci bucurăseanul care ne interesează ca reprezentant al unei mentalități și al unui climat aparte este prin esență comentator.

Corul antic din vechile tragedii grecești ar putea învidia diversitatea și ingeniozitatea acestor câțiva comentatori cari circula pe străzi. Și prin legi comentarii se găsece, slavă Domnului, destule. Mai ales în ziua de azi cu evenimentele zilnice și catastrofe universale. Au existat și în trecut, și dacă nu ar fi existat s'ar fi creiat, anume pentru ei. Și sub o formă sau alta, bucurăseanul a comentat și comentează. Comentator este boemul legendar dar autentic care cutreeră cafelea după cafelea în căutarea unui cunoscut care să-i plătească șvarțul, care distinge și neagă tot ce s'a scris dela începutul lumii până la el, care poartă în cap planul a cel puțin douăzeci de romane, menite să revolte întreaga literatură, din care nu va scrie niciodată un rând.

TIPURI de pe malul DAMBOVITEI

— Dela eroii lui Caragiale la cei ai lui Cehov —

de PAUL I. DANIEL

STRATEGUL

Tot comentator este tânărul cu plete, nebarbierit, cu aer serafic, priviri lunetece și obrazul aprins de fizio, spaima cunoscuților, mai periculos decât un creditor: are buzunarele veșnic pline cu manuscrise pe care profitând de o cât de vagă cunoștință, te oprește oriunde, oricând, să și te citească, cu aerul de senior feudal, acordând favoruri. Și tot din seria comentatorilor face parte această plagă a epocii noastre războinice: strategul de cafelea, recrutat atât de deseori în dată de pașnica categorie a pensionarilor. Insul nostru, odată cu timpul liber și cu pensigara care îl îngăduie să trăiască liniștit și fără preocupări, și-a descoperit îndelung rețutele velleități războinice. In calitate de cititor minuțios al tuturor cotidianelor, a câștigat cunoștințe strategice și geografice suficiente pentru a-și putea permite să dea sfaturi utile comandanților, să le puie în vedere greșelile de tactică pe care le comiță și să le acorde, binevoitor, sfaturi pentru îndreptarea situației, cu condiția să se grăbească să le urmeze înainte de a fi prea târziu.

CREATORII

Din seria „creatorilor”, face parte însă inventatorul necunoscut și nerăsplătit al vreunui din acele nenumărate sisteme practice și rapide, care complică până la exasperare — sub pretext de simplificare — viața omului modern. Sau descoperitorul vreunui nou explosibil a cărui întrebuintare ar influența considerabil mersul războiului. Clasa comentatorilor este strălucit ilustrată de acel „Mitică” de pe stradă care nu este o creație artificială, ci un exponent al clasei comentatorilor.

Mitică n'are vârstă, el nu aparține numai unei clase sociale. Are între 20—80 ani, și poate fi sau este pe rând burta-verde sau milionar, ruinat sau parvenit. Profesiunea lui unanim recunoscută este cea de comentator. Dar fie că face „foame” sau se plimbă în limuzină, mahalagiu sau parvenit, Mitică este, fără a avea alte păreri decât cele imediat impuse de împrejurări, sau de epocă, exponentul unui spirit savuros.

O LUME APARTE: MAHALAUA

O analizare mai amănunțită ar putea găsi și explica și componentele și rădăcinile umorului său, fără însă

tește ziarul și discută cu opinii variabile după interlocutori, — politică. Acest cetățean cumsceade își vegetează liniștit viața, nu se îmbată decât când nu are încoțor, joacă biliard cu amicii, are opinii personale ca orice om și ca orice bucurăsean și mai ales are o calitate incontestabilă și de învidiat, e amuzant fără să o dorească, interesant tocmai prin mediocritatea lui, inteligent fără să caute și spiritual fără să vrea.

DOMNUL DIN BERĂRIE...

Eroul pe care încercăm să-l prezentăm astăzi, este unul din acele personaje cari merită să stea cu cinste în paginile oricărui roman bun.

Dar întocmai ca și acele admirabile peisagii cari nu și-au găsit încă pictorul ca să le zugrăvească, asemenea nici personajul de care ne ocupăm n'a întâlnit încă autorul care să-l prindă, să-l immortalizeze în paginile unei cărți.

Și aceasta nu din pricină că eroul nostru e prea... complex, ci fiindcă e prea... costisitor.

Ca și un model de profesie care își cunoaște însușirile pe care caută să și le valorifice, omul nostru nu se lasă mai prejos și caută ca fiecare cu vânt, fiecare întâmplare, fiecare sfat pe care le rostește să fie răsplătit, nu cu bani, cu bani grei, ci cu o halbă, un pahar cu vin, cu un chef...

Intri, de pildă, într-o berărie și negăsind un loc, îl găsești pe el la o masă, sorbind, încet, ca pe o băutură scumpă sau ca pe o doctorie, dintr'un țap cu bere.

— Mă rog matala, dacă vrei poți lua un scaun la masa mea, te invită el, neștiind că atât aștepta...

Tocmai așteptam un prieten și văd că nu vine... Ehei! Așa-s amicii...

D-ta, om de treabă și necunoscător al sufletelor semenilor, nu bănuiești poate că amicul pe care îl aștepta ești chiar d-ta în persoană.

— Chelner! bate el în masă cu autoritatea de care se bucură în local! Chelner, adă o halbă pentru domnul...

— Tap să v'aduc... N'am halbă...

— Nu se poate. Halbă am zis, du-te la patron

eu sunt... Dar să lasăm fleacurile; mai bei o bere? Chelner mai adă două... Dar fără guler... Spune-i că-i pentru domnul... Țulescu...

Când numărul halbelor s'a ridicat, amicul... Țulescu, începe să fie nițel nervos.

— Dem'le ce ție și cu femeile! Iți dai rendez-vous, le aștepți, și până la urmă stai-stai și nu vin...

— Păi, ziceai că aștepți un amic! îi răspunzi cu familiaritate...

— Ei lasă, ala... Asta-i altă căciulă... Amicul trebuia să vină la ora 4, iar femeia la 6 și acum poftim e ceasul opt trecut...

— Ascultă, mai iei o bere? te îndeamnă el. Asta-i tratația mea, subliniază el, făcându-te atent, că tot ce s'a băut până acum te privește personal.

— E cam mult... Nu mai pot... Fără nici o gustare, știu, nu merge.

— Bună idee! De ce n'ai spus, frate, mai de vreme? Ia, ascultă băete, adă-ne întâiu niște ciuperci la grătar, pe urmă o scrumbie, apoi fă-ne niște cârnați, dar știu, de ăia de care îmi faci mie, și la urmă puțină brânză... Și privindu-te pe sub ochi, te întreabă: dar nu ești de părere să bem vin?... Știi! se strâmbă, berea e bună ca aperitiv... Dar la masă, oricât, cred că nu face...

— Bine... Dacă zici d-ta... Văd că te pricepi mai bine...

— Brava! Ai început să mă cunoști! Ehei! Păcat că nu m'ai cunoscut acum 10 ani... Ce moșie, ce cai de curse, ce vii, ce vinuri... Hm! Le-am dat la prieteni...

— La prieteni...

— Da, la prieteni. Ce te miri?... Eu așa sunt. Cum văd că unui amic i-a rămas inima la un lucru, a răvnit, îl întreb: îți place?

— Îmi place.

— Îți place? Atunci al tău să fie... Păi eu sunt boer... Într'o zi vine la mine la vie un necunoscut și mă întreabă:

— A cui e via asta dom'le?

— Îți place? îl întreb.

— Cum nu... Ce mai vie!

Și i-am dat-o.

— Bine, dar asta e o nebunie... E o scrântea!

a-l reprezenta și reda întreg și viu.

Mahalaua nu se poate încadra în specificul bucurăsean, tocmai fiindcă este o lume aparte, fără conțințență cu orașul, fremătănd de seva unei vieți pline și ciudate dar aparte. Dincolo de barieră începe altă viață și o altă lume. Trăiesc alți oameni. Deaceia mahalagiul este un tip aparte și de sine stătător; el nu este bucurăsean, după cum nu este niciunul din mulțimea pestră și care contribuie la nota personală a orașului, fără să se încadreze în ea. Supus și el schimbărilor inerente, Mitică a evoluat dar nu s'a schimbat. Evoluția lui s'a văzut în suprafață, dar tot ce este esențial și unic în structura lui, a rămas neatins. In fond, principala virtute a lui constă în însușiri de cameleon. Își schimbă culoarea, aspectul, vârsta, situația, meseria după epoci și împrejurări. Câteodată, imitând soarele, se eclipsează total sau parțial. Dar niciodată nu pierie și nici o epocă și nici un eveniment nu-i pot stărbi sau înfrânge miraculoasa și veșnic triumfândă vitalitate. Și nu este citadin în tot cuprinsul cetății între Mandravela și Dealul Spirei, între Dămăroaia și 13 Septembrie în care să nu dea semne de viață cu un prilej sau altul ceva din Mitică. Infrângând toate legile spiritului și culturii, toate adausurile occidentalismului și toate convențiile importate, Mitică realitate biologică izbucnește și triumfă.

Rând pe rând: poet neînțeles, romancier ratat, politician în căutare de partizani, demagog umflat, orator sforăitor, actor cancanier, inventator ignorat sau strateg de cafelea: Mitică înfloreste și prosperă. Și mai este un tip: încoronarea lui Mitică, deși am neglijat-o, deși este cea mai frecventă și cea mai omeoescă: Mitică tată de familie bonom și cumsceade, funcționar modest sau mic negustor, care-și duce Dumnică nevasta și droaia de copii la cinematograful sau la berărie, care udă flori și cultivă ridichi, care ci-

și spune-i că e pentru domnul... Țulescu... Ai înțeles? Dar repede...

— Dar, nu vă deranjați... dacă nu are halbă, beau și cu țapul... Pe căldura asta, intervii d-ta jenat și obligat de atata atenție din partea necunoscutului...

— Te-oi fi mulțumind d-ta, nu zic, și cu țapul, dar nu se poate. Cine stă la masa mea trebuie cinstit cum se cuvine... Păi, eu am făcut aici un zid, dom'le de când beau aici... Înțelegeți? Un zid întreg...

— Așa? N'am știut... Ei bine, atunci aveți dreptate să protestați... Suneți ca la dv. acasă, răspunzi stergându-te de sudoare, în așteptarea halbei care nu mai vine...

— Și dacă o mai ține căldura asta, tot așa, să știu dela mine, că până la toamnă îl mai ridic neștorului un zid... Ce, te miră? Nu-ți vine, poate să crezi?

— Ba da, răspunzi din ce în ce mai nedumerit, privind la rezistența localului care sunt complecși și destul de rezistenți. Dar, însfârșit, halba mult așteptată vine și cu ea și cea a vecinului de masă, care deși n'a comandat-o, cheinerul a subînțeles-o...

— Sunteți arhitect? întrebi după ce ai sorbit până în fund halba de bere...

— Eu? răspunde el mirat. Ce te face să-ți închipui asta?

— Păi, nu spuneai că ați făcut un zid și că aveți de gând...

— Hm! face el răsând apoi în hohote. Dar știu că ești bine... Hh, ha, ha... Bine, frate, dar ești nostim de tot... Ești plin de haz... Asta al înțeles d-ta? Amice, asta am spus-o, așa, la figură... Am vorbit literar... Nu, dom'le, eu am altă meserie.

Iartă-mă că ți-o spun... Dar să dăruiești primului venit care-ți apare în față, case, vii, moșii, ceasornice, nu-i treabă de om sdrăvăn...

— De ce sunt nebun dom'le? Dacă îți place culva un lucru, dacă își face un ideal din a-l avea, să nu-i îndeplinești dorința? Uite, dacă d-ta vrei, de pildă, să guși din scrumbia asta, ea să te lasă să potfești și să nu-ți dau?

— Bine, dar nu-i tot una...

— Cum nu-i tot una?... E un exemplu mai mic...

— Păi dacă te apuci și îți împarți averea agornisită amicilor, rudelor, femeilor...

— De ce să n'o dau dacă plăteș?

— Cum plăteș?

— Păi simplu. Eu îi dau casa, ei îmi dău golanșii care o merită...

— Așa?

— Păi, cum altfel? Pe de gratis? Dar nostim mai ești, dom'le... Cum credea d-ta că fac danți de astea... fără bani? Păi atunci ce fel de misit sunt? Muream de foame în 30 de ani de când fac meseria asta... Hm! E 10 jumătate! Dacă până la 11 nu vine amicul, mă duc acasă. Nu mai pot să-l aștept. Se face târziu...

— Care amic?

— Cum care? Cel dela 10 jumătate... Unde să-i aștept? In stația de tramvai? La cinematograful, ca femeile? Eu sunt om serios dom'le, nu mă cunoști... Și punându-și pălăria pe cap, zice:

— Chelner! Ia vino repede și fă plata la domnul! Dar fă-i și reducere, spune la cassă, că a fost... cu d... Țulescu la masă...

Și misitul dispare pe ușe, boscorodind și uitându-se din nou la ceas:

— Hm! Mai am vreme să dau o răvă și pela „Mircea”. Până se retrag tramvaiele, tocmai bine...

Mulți savanți s'au întrebat, și pe drept cuvânt: Ce face pământul? Cu ce se ocupă? Care este ideea și scopul său pe lume?

Tututor a acestor frământări, le vom răspunde cu ușurință noi, având în urmă ani de studii speciale în această direcție:

Ocupația de căpetenie a pământului este actualmente să se învărtească în jurul axei Nord-Sud și se pare că se amuză destul de bine.

Distractiv pentru un atent și răbdător observator, va fi momentul în care pământul, amețind, o să fie obligat să se învărtească în sens invers câteva miliarde de ani, ca să-și recapete echilibrul. A-

ISTORIA OMENIRII

— Despre pământ în continuare —

cest fapt o să se întâmple desigur fără preaviz. Vă închipuiți ce perturbare și ce consternare o să producă această schimbare de sens. Ziua o să devină noapte și invers. Oamenii or să se scoale noaptea, crezând că e zi, și să doarmă ziua, iar luna o să lumineze ziua, în timp ce noaptea va fi o lumină grozav de incomodă!

Cu timpul se va mai întâmpla ceva: pământul o să se blazeze și naivul Joe de azi o să-l pilotisească într'atăt, încât o să înceapă să se învărtească foarte încet, ori numai din când în când. Atunci ziua va avea poate jumimea unui an din zilele noastre, adică din 365 zile, exc. anii bisecți.

Atunci, ziua de 24 de ore va rămâne doar o bizară curiozitate istorică.

Vedeți dar, iubii cititori, ce peste trei-patru mii de ani, de incursii cari azi vă par necopților voștri, cu un succes însemnat, veți putea povesti garantat.

PRIMELE VIETUTOARE FOSILELE VIITOARE. RAȚIONALIZAREA LOR

Pământul nostru este foarte pârțat, de unde și marea mavechi: el s'a rupt din soare la ximă: „Nimic nou sub soare”. Un moment dat, foarte îndelung, era un ghemotoc

de flăcări foarte fierbinte. Temperatura era așa de ridicată, încât nici oamenii din colonii, obișnuți cu climate calde, nu puteau să trăiască, fapt pentru care nici nu se născuseră încă. Pe scurt, în acele timpuri, nu era nici urmă de viață, de unde putem deduce că lumea trebuie să se fi pilicitit îngrozitor. Singurele măturări ale acelor timpuri sunt niște bifele roci, care se găsece în Canada pe toate drumurile și care se numesc, din acest motiv, pe lângă altele pe care le trecem sub tăcere, roci azoice. Ceeace este însă direct supărător, este că în aceste timpuri, pe lângă faptul că nu exista nici un fel de viață, nu s'au preparat nici câteva fosile, care să mai aducă puțină variație în existența cercetătorilor arheologici de astăzi, specializați în roci azoice.

Autorul acestei cărți a eudură nicio satisfacție. Patru-

cializat în azoie și care era neurastenic de patruzeci și rociile canadiene, fără să găcinci de ani, fără nici o posibilitate de vindecare. Pe vremuri, bietul om începeuse un vast studiu pe care îl proceataze în douăzeci de volume. Pe coperta primului volum scrisese: „Mănturii de viață De atunci nici un savant nu din rociile azoice”. Sărmanul, se mai ocupă de aceste tim-

pure incomode, și care nu pot călăuzi, o făcuse cu inima de măcar prilejul unei comunități: la Academie, fapt, se clipă că existența sa va fi pare, foarte supărător în caldă decât cea a colegilor săi riera unui savant ambițios, specializați în arheologie ori protozoic. Dar, vai, ingra-

GEORGE VOINESCU